

Matica hrvatska

O Matici hrvatskoj

Članstvo

Odjeli

Ogranci

Društva prijatelja i partneri

Kontakt

Izdavaštvo

Knjige

Vijenac

Kolo

Hrvatska revija

Elektroničke knjige

Zbornika

Najave

Izješća

Mladi glazbenici

Filozofska škola

Komunikološka škola

Medijski susreti

Knjižara

Galerija

Pretraži

YouTube

f

Kolo 5, 2013.

Glazba
Zdenka Weber
U znaku vrhunskih ruskih glazbenika
<i>(Osvrn na 43. Varaždinske barokne večeri)</i>
<p>U Varaždinu su od 20. rujna do 2. listopada 2013. održane 43. Varaždinske barokne večeri, ugledni hrvatski nacionalni festival, na kojemu su se vrlo uspješno predstavili i ruski glazbenici budući da je ove godine država-partner festivala bila Ruska Federacija.</p> <p>Svečano otvorenje 43. Varaždinskih baroknih večeri, održano u varaždinskoj Katedrali 20. rujna, protekle je u punome sjaju kako i prilici tako uglednom hrvatskom nacionalnom festivalu s tako dugom i uspješnom tradicijom. U prepunu Katedrali nazočni su bili i hrvatski predsjednik dr. Ivo Josipović i varaždinski biskup Josif Mrzljak, a pozdravnim govorima su se publici obratili gradonačelnik Varaždina Goran Habuš, veleposlanik Ruske Federacije u RH dr. Robert Markarijan i zamjenik ministricve kulture RH Berislav Šipuš, koji je i otvorio festival. A ruski se veleposlanik i poseban organizator festivala Što je ovaj put? upravo Ruska Federacija odabrana za državu-partnera, jer to daje mogućnost za upoznavanje vršnih ruskih glazbenika koji se posvećuju autentičnom izvođenju barokne glazbe.</p> <p>Nakon otpjevanje hrvatske himne u izvođenju varaždinskog katedralnog zbora Chorus angelicus pod ravnanjem njegova utemeljitelja i dirigenta Anđelka Igreca, na svečanom je koncertu nastupio moskovski barokni orkestar Pratum intergrum i u početku iznimno poletno odsvirao Sinfoniju u C-duru u ukrajinskog baroknog skladatelja Maxima Berezovskog (1740.-1777.). Već je naziv orkestra osnovanog 2003. godine, Pratum intergrum, što znači »netaknuta livada«, najvio da će hrvatska publika ove godine imati priliku upoznati dosta slabo poznatu rusku skladateljsku tvorbu 18. stoljeća. Tako su i zvuci simfonije dali našlutiti da se u ruskim prostranstvima kriju 18. stoljeće nepoznanice i uključivanje Ruske Federacije na ovaj barokni festival moguće je ocijeniti kao osobito dobar potez organizatora Varaždinskih baroknih večeri i njegova umjetničkog ravnatelja prof. Davora Bobića, koji je kompoziciju, glazbenu teoriju i harmoniku diplomirao na Državnom konzervatoriju u Kijevu. Besprijeekrno muziciranje moskovskih glazbenika pokazalo je ozbiljnost i disciplinlnu pristupa, a budući da sviraju bez dirigenta, odlikuje ih osobita uvježbanost u svakom detalju izvedbe.</p> <p>Vrhunci pak večeri bili su solisti. Mlada sopranistica Anna Gorbachyova iskazala je odličnu tehniku koloraturnog pjeva i nadase iskrenu uzbuđenost u pjevanju. Oduševila je izvedbama Händelove arije »Oh, ecstasy for happiness...Myself I shall adore« iz opera Semele i isto tako vrhunski zahtjevnije arije »Ah, Ruggiero crudel...Ombrè pallide« iz Händelove opere Alcina, te Follyjeve arije iz opere Platéj. Ph. Rameaua. Također se na najvišoj razini istančanosti ukusa za baroknu interpretaciju, druzičnog i iskonskim temperamentom vrsnoga glazbenika, predstavio i violonist Dmitriy Sinkovskiy, koji je poletno izveo solističku dionicu Vivaldijeva Koncerta za violinu, gudače i basso continuo. A kada se u dodatku sa sopranisticom još predstavio kao odličan kontratenor, mogli smo se uvjeriti da nas je posjetio doista rasni glazbenik koji oduševljava svojim umijećem.</p> <p>Slijedio je Koncert za dvije blokflaute, gudače i basso continuo u e-molu, TWV 52:e3 G.Ph. Telemanna u kojemu su briljirale solistice, a na kraju koncerta slušali smo i Krunidbenu himnu Svećenik Zadok G.F. Händela u izvođenju orkestra Pratum intergrum i zbora Chorus angelicus. Posebno valja pohvaliti varaždinske pjevače amatore čiji je zapjev bio siguran i dinamički razrađen, što nedvojbeno treba zahvaliti vrlo ozbiljnom i predanom radu dirigenta Anđelka Igreca. Tako je svečano otvorenje već na početku festivala postavilo i vrlo visoke standarde. Što varaždinske svečanosti barokne glazbe svakako ubraja među relevantne europske specijalizirane festivale.</p>

I sibirski barok u Varaždinu

Da zvuci barokne glazbe iz Sibira mogu doprijeti do Varaždina dokazao je ansambli Insula magica iz Novosibirska, koji je nastupio 21. rujna u crkvi sv. Nikole s programom nazvanim »Sibirski barok na putu k ruskomu prosvjetiteljstvu«. Odjeveni u svećane barokne kostime sedmoro je glazbenika, četiri instrumentalista i troje pjevača, započelo nastup glazbom rata i mira iz Tobolskog rukopisa (1715.) Gustava Blidströma, švedskog vojnog glazbenika koji je nakon poraza Švedana kod Poltave (1709) bio zarobljen i poslan u sibirski egzil. Uz Blidströmovu glazbu na repertoaru su bile i skladbe anonimnih autora iz 18. stoljeća. Instrumentirana za violinu, baroknu gitaru, gambu, čembalo i blok flaute, uz pjevanje solista, predstavljena glazba otkriva vrlo zanimljvu muzikološka istraživanja ruske baštine svjetovne glazbe koja je bila izvedena u Sibiriju tijekom 18. stoljeća i koji u ansambli Insula magica vrlo angažirano, izvedbeno posebno uvježbano i s posebnom energijom predstavni prenosi suvremenom slušateljstvu. Drugi dio koncerta bio je nazvan »Prozor u Europu« i započet je pjesmama iz zbirke Najljepše ruske pjesme iz prvih zbornika izdanih u Sankt Petersburgu u drugoj polovici 18. i početkom 19. stoljeća. U tom smu odjelni večeri upoznali i neka nama nova skladateljska imena, Osipa Kozlovskog, Friedricha Meyera i Grigorija Teplova, koji su bili povezani s carskim dvorom u Sankt Petersburgu, a svakako je najpoznatije ime Dmitriy Bortnjanskog (1751.-1825.), skladatelja školovanog u Veneciji, koji je djelovao na carskom dvoru Katarine II. Velike.

Tradicionalni jutarnji Koncerti uz baroknu kavu, održani u Dvorcu Trakošćan i u Renesansnoj dvorani varaždinskog Starog grada, predstavili su 21. i 22. rujna Ansambli Minstrel, sastav u kojemu su okupljeni zagrebački glazbenici. Program je uglavnom obuhvaćao španjolske i južnoameričke barokne majstore i posebno su pjevači - Ana Lice, sopran, Vesna Matana Matić, mezzosopran, Nenad Kosak, tenor i Luka Marohnić, bas, ugodnim glasovima ispjivali odabrane skladbe.

Ozbiljnost i mar kojima su primjerice članovi Ansambla Minstrel priuonili svom zadatku nisu međutim bili zastupljeni na koncertu lutnjašta Edina Karamazova na njegovom nastupu u velikoj koncertnoj dvorani HNK u Varaždinu, iste večeri 22. rujna. Iako vrlo afirmiran i poznat kao vrstan gitarist i lutnjist, Karamazov se ovom prigodom, osim toga i vidno prehladen, nije uspio nametnuti kao osobiti autoritet.

Zagrebački orguljaš Ante Knešaurek, magistar orguljaš i diplomirani skladatelj na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, na kojoj i radi u zvanju docenta uz zaduženje glavnog orguljaša Bazilike Srca Isusova u Zagrebu, za nastup je odabao isključivo majstorska djela J. S. Bacha i odlične orgulje varaždinske Katedrale bile su 23. rujna predstavljene u punome sjaju svojih mogućnosti. Knešaurek, poznat i kao sjajan improvizator na orguljama, svoj je nastup zaključio vrlo zahtjevnim i impresivnim improvizacijama na motiv B-A-C-H, dajući time počast geniju čija ostvarenja tako superiornio interpretira.

Naslov koncerta »Zimmermannova kavana«, kojim su čembalisti Pavao Mašić i Tomaž Sevšek s gambistom Domenom Marinčičem u varaždinskoj Galeriji Sermagez 23. rujna u kasnovjećernjem terminu željeli podsjetiti na laljpičku poznatu kavanu s početka 18. stoljeća dobro je odgovarao intimnom ugođaju objeznata. Zimmermannova kavana bila je mjesto na kojemu su izvedbama sudjelovali i J. S. Bach i G. Ph. Telemann, pa su se upravo izvedbe njihovih djela nadvezale na tradiciju komornog ipvođenja, koje ne teži nikakvoj veelebnosti već u suglasju manjeg sastava osvjetljava atmosferu ugodnih glazbenih doživljaja. Tako su Pavao Mašić i Domen Marinčić precizno izveli Bachovu Sonatu za čembalo i violu da gambu, BWV 1027, a jednaka doza preciznosti i vrsnog muziciranja označila je i izvedbu Koncerta u C-duru za dva čembala, BWV 1061a kao i motorične Sonate u D-duru za čembalo i violu da gambu, BWV 1028 u kojoj je za čembalom bio Tomaž Sevšek. U Telemannovom Triju za violu da gambu, čembalo i continuo, TWV 42:G6 udružila su se sva trojica glazbenika i na nadasve poletan način ozvučili glazbu kontrastirajućih stavaka. Ozbiljnost pristupa i simpatična nepretencioznost dale su ovom koncertu sve potrebne elemente za ocjenu odlični!

Vrsni solisti iz Petrograda i Moskve

Nastup Solista Katarine Velike iz Petrograda održan 24. rujna u urušlinskoj crkvi bio je jednako u programskom kao i u izvođačkom pogledu prava poslušnica. Naime, petoro glazbenika predstavile se djelima talijanskog skladatelja Camerata porskog dvoru koji je osobito za vrijeme vladavine Katarine II. Velike, koja je Rusijom vladala puna 34 godine, od 1762. do 1796., posebno njegovao glazbu, a u pomanjkanju školovanih domaćih skladatelja angažirao strance, pretežno talijanske majstore. Tako se u analiza ruske povijesti glazbe to razdoblje naziva Zlatnim vijekom glazbe, a sačuvana djela svjedoke visoku razinu autorstva, pa onda i visoku razinu izvođačkog umijeća. Na početku koncerta čuli smo vrlo posezni slijed stavaka iz zbirke »Golovni musikene« švedskog skladatelja Johanna Helmicha Romana, glazbu koju je ruski veleposlanik u Stockholmu, grof Nikolaj Fjorodovič Golovina, naručio za krunidbenu svečanost cara Petra II.

Bio je to vrlo poučan odabir kasnobaroknih, dijelom već i klasicistički oblikovanih skladbi, čija je bogata skladateljska inspiracija nedvojbeno oduševljavala suvremenike, a može to i nas danas, iako je riječ o još uglavnom slaboo poznatoj glazbi. Uz navedene soliste, uz bravurnoznu izvedbu Jarnovičeva Koncerta sa sjajnim Sviridovim, u izvedbama su sudjelovali još i violist Andrej Penjugin i violončelistica Anna Burceva, svi od reda vrlo angažirani i tehnički odlično pripremljeni glazbenici.

Iz Ruske Federacije, sada iz Moskve, stigao je i Telemann consort koji se predstavio na koncertu održanom 25. rujna u Velikoj koncertnoj dvorani HNK u Varaždinu. Sopranistica Svetlana Sumačeva, blokflaunist Valerij Prušutinski, Polina Babinkova s baroknom violinom, Andrej Spiridonov s baroknim violončelom i čembalistica Aleksandra Korenjeva u dvoipolasnom trajanju koncerta nanizali su izvedbe Telemannova Pariškog kvarteta u G-duru, br. 1 i njegove 56. kantate »Betrüber Lohn der Missetanen«, Geminianijeve Treće sonate u C-duru za violončelo i basso continuo, Quantzove Trio sonate za blokflautu, violinu i basso continuo, Cimarosinih i Scarlattijevih Sonata za čembalo, Handoškinovih Varijacija na ruski narodnu pjesmu »Gubim to što volim« za violinu i violončelo, kantate »Clori mia, Clori bella« Alessandra Scarlattia, Veracinijeve Treće sonate u D-molu za blokflautu i basso continuo i na kraju opet Telemannove kantate i u razigrane glazbe u »Da, Jesu, deinem Ruhm zu mehrnen«. Kao Što je iz navedenoga vidljivo, svako od članova consorta predstavio se i kao solist, što je programsko obogaćenje festivala, a Telemann consort iz Moskve možemo ocijeniti kao profesionalno savjestan, discipliniran, uvježban i glazbeno pouzdan sastav.

Varaždinska sinagoga prostor je koji je u vrijeme komunizma bio obeščašćen kao kino dvorana, s nerijetko sumnjivim repertoarom. Želja da se taj prostor obnovi u kulturne svrhe nedvojbeno je pozitivna, iako prema zadnjem stanju građevine još ostaje mnogo za učiniti. Pa ipak, Varaždinske barokne večeri uključuju i bivšu sinagogu kao mjesto komornih događanja pa je 26. rujna brojna publika iskjučila nastupu Camerate Garestin i Komornih zbora Chorus angelicus. Bila su izvođena naslovljka djela J. S. Bacha, a glazbenici - flautist Dani Bošnjak, violonist Davide Albanese, violončelist Krešimir Lazar (Varaždinac koji je 2008. i potaknuo osnivanje Camerate Garestin) te čembalist Krešimir Has - uspješno su se izmjenjivali tijekom večeri.

Kraj koncerta bio je rezerviran za nastup zbora varaždinskih amatera Chorus angelicus, koji je utemeljio zborezoda Anđelko Igrec 1999. kao katedralni zbor za predvođenje liturgijskog pjevanja u varaždinskoj prvostolnici. U međuvremenu se Chorus angelicus bavio u vrlo angažirano i ambiciozno pjevačko područje, a najnoviji nastup s izvedbom Bachova moteta »Singet dem Herrn«, BWV 225 potvrdio je da se varaždinski pjevački amateri hrabro i uspješno nose i sa zahtjevnim repertoarom. Prigitan i prigodni tekst iz Biblije je nastup posvetio usmepeni na preminulog oca, a bio je dirigenat i prigodni tekst iz Biblije. U svakom slučaju, Igrec je sa svojim zborom u potpunosti opravdao uključivanje na inače profesionalni festival, jer pjevali su sigurno i vrlo kompleksnu partituru s dva četveroglasna zbora iznijeli zvonicim glasovima precizno, ritmički pouzdano i nadasve dobro uvježvano.

Bogatiji repertoarom talijanske i ruske Treće 18. stoljeća predstavio se u Crkvi sv. Nikole 27. rujna ansambli Musica antiqua russica, jedan je od najstarijih ruskih sastava posvećenih izvođenju stare glazbe, osnovan još 1988. godine u Sankt Petersburgu. Na čelu s umjetničkim voditeljem Vladimirom Shulyakovim, barokna violina, ansambli u kojem nastupa sedmoro glazbenika i troje pjevača, u dvosatnom je gustom sastavu predstavio program iskazao ne samo dobro poznavanje stilskih značajki glazbe svijrstaj agogički, dinamički i ritmički s potrebnim naglascima i odličan solist, već se predstavio i kao sastav u kojemu je gotovo svaki od članova i odličan polet.

Nastup je Musica antiqua russica započela Sinfonijom u C-duru, RV 112 Antonija Vivaldija, a u daljnjem su izvođenju na programu bile i Vivaldijeva arija »Geliido in ogni vena« iz opere Farnace, La folia za dvije violine i basso continuo i Koncert za flautu i gudače »La notte« velikog talijanskog majstora. Solisti, soprancista Victoria Evtodieva, violinisti Vladimir senior i Vladimir junior Shulyakovski i blokflaunist Alexander Kistachi muzicirali su s toliko predanja i tehničke superiornosti da su u pravom osvojili simpatije brojne publike.

Ruski majstor Dmitri Bortnyanski jedan je od rjetkih skladatelja u ruskoj, a činjenica da je deset godina djelovao u Veneciji pomogla mu je da vrsno upozna talijanski stil tog vremena. Osim toga, kao što je već navedeno, bio je glazbenik na dvoru Katarine I. Velike u njenom razdoblju ruske glazbe, što je u venecijskom kazalištu San Samuel, čuli smo rziogove opere Alcide, praizvedene 1778. u venecijskom nastajanju vrlo bogatog opusa. Iz rziogove opere Uverturu i Dva plesa, te ariju Edonite i ariju Areteje koje je soprancista Victoria Evtodieva otpjevala i sjajnim koloraturama, a u izvajanju amaterskih snagom i pouzdano postavljenim glasom.

Manje slavni od Bortnyanskog ali svakako vrijedan pozornosti je i ruski majstor Maxim Beresovski čiji je arnjung al II Demefote, praizvedena u Livornu 1773. godine, Evtodieva izvela kao daljnji dokaz pjevačkog umijeća i kao primjer glazbe koja se već napajala na postignućima talijanske klasicističke operne produkcije. Na kraju koncerta čuli smo primjer duhovne glazbe Bortnyanskog »In convertendo Dominus« za dva soprana, bas i gudače, u kojoj su se pridružili soprancista Elena Kondratova i bas Ivan Tkachenko, iako je cijeli srednji dio solistički iznijela Victoria Evtodieva. Na ovaj način predstavljeni ruski majstori 18. stoljeća dokazali su svoje čvrste pozicije u okvirima europske glazbene razdoblja prosvjetiteljstva i stila koji je sigurno kročio prema novim otkrićima motičke obrade i skladateljstva rokooka i klasicističke usmjerenosti. Pa ipak, postojanje barokne motoričnosti i elemenata stila velikana talijanskog baroka ubrajaju i ruske majstore u pouzdanu maticu kasnoga baroka, što su sve sjajni članovi ansambila Musica antiqua russica svojim angažiranim izvođenjem majstorski izveli.

Zbor Ruske patrijaršije - za pamćenje

S posebnim je pak zanimanjem bio očekivan nastup Zbora Ruske patrijaršije i franjevačka je crkva 28. rujna bila popunjena do posljednjeg mjesta. Poznato je da je barok bio prvenstveno zapadno-europski umjetnički stil i u kultutama na istoku kontinenta nije bio zastupljen u eminentno europskim razdoblju između okvino 1600. i 1750. godine, pa tako niti u glazbi. No, činjenica je da su ruski glazbenici koji su ove godine gostovali na Varaždinskim baroknim večerima kada su i izvodili djela skladatelja 18. stoljeća bili uglavnom usmjereni na skladbe zapadno-europske glazbene baštine. Nadalje, posebno na carskom dvoru Katarine II. Velike zaposlene su nalazili pretežno talijanski majstori, šireći tako svoje glazbene utjecaje, pa i kada se na programu javljaju imena ruskih skladatelja, riječ je o autorima školovanima u Italiji ili o učenicima talijanskih majstora koji su djelovali u Rusiji. Kada je pak riječ o zbornskoj glazbi, a u Varaždin je iz Moskve stiglo jedanaest pjevača pod ravnatelj utemeljitelja Zbora Ruske patrijaršije Anatolija Gridenka, imali smo prigodu upoznati izuzetan crkveni zbor, koji je svoj program ispunio skladbama karakterističnima za pravoslavnu crkvenu glazbu, od anonimnih autora 16. i 17. stoljeća pa sve do ostvarenja ruskih majstora iz razdoblja prijje Revolucije 1917. poput Pavela Česnokova i skladatelja iz prve polovice 20. stoljeća poput Sergeja Rahmanjinova i Mikhaíla Popova-Platonova.

Svakako treba podsjetiti da je za vrijeme komunizma crkvena glazba u Sovjetskom Savezu bila potisnuta, što je uzrokovalo i veliki zaborav slavne tradicije pravoslavnog muškog zbornskog pjevanja, tako da dirigent Anatolij Gridenko i njegovi suradnici-muzikolozi danas otkrivaju i oživljavaju mnoge zaboravljene rukopise, a kataloza Zbora Ruske patrijaršije omogućila je slavu jednako zbora kao i njegovog repertoara na brojnim turnejama diljem svijeta i na brojnim objavljenim nosačima zvuka.

I doista, prvi dio ove koncertne večeri u varaždinskoj franjevačkoj crkvi posvećen duhovnoj pravoslavnoj glazbi uputio nas je u izuzetno vrijednu tradiciju polifono pjevanja koje uključuje četveroglasje, peteroglasje i šesteroglasje i u nadasve zahtjevnom i bogatom zbornskom slogu otkriva ljepotu ispreplitanja glasova u okvirima muškoga zbora. Dakako, i završni se diviti muževnoj snazi ruskih basova, ali i njegovim temorskim dionicama, a mglavšni »Me Bog hvalim« Dmitrija Bortnjanskog zaključilo je program duhovne glazbe koja krajnje umjetnički uvjerljivo spajva popudbinu zapadne i istočne skladateljske škole 18. stoljeća. Tako daleki put moskovskih savršenih pjevača zacijelo se ne bi isplatilo bez uključivanja u program i tradicijskih napjeva Stare Rusije, bez niza bisera zborne a capella glazbe koja nam je predstavila neodoljivo dojmljive susle, članove zbora. Sve su to glasovi iznimne kvalitete, pjevanje emocionalno nabijeno, a zajednički nastup usavršen do najgornjih detalja. Riječju, Ruska Federacija, kao država-partner koja se oslobodila zabrana i stajanja bivšega režima, koja očito i sama otkriva nataložene vrijednosti stare glazbe, predstavila se muškim zborom čije ćemo gostovanje na Varaždinskim baroknim večerima još dugo pamtili.

Španjolski violonist Jorge Jimenez, koji je u repertoaru bio izvorno nastupio u Dvorcu Trakošćan i u Varaždinskim Toplicama sa solističkim koncertom, svirao je 29. rujna u Baroknoj dvorani Staroga grada u Varaždinu s hrvatskim čembalistom Pavlom Mašičem. U bogatom životopisu stručnjaka za baroknu violinu čitamo da je bio i asistent dirigenta u HNK u Splitu. Mladi, tehnički vrlo pouzdani glazbenički koncert su završili interpretacijom Sonate za violinu i čembalo Ivana Masternjaka, što je zacijelo i inspiriralo glazbenike da svoj koncert naslovo kao »Destinacija St. Petersburg«, Razigrana, već galatno poletna Jarnovičeva glazba bila je oživljena spontano i prpošno, što je Mašiću i Jimenezu svakako i pomoglo da njihov nastup bude popraćen burnim pljeskom.

Usprkos kišnom vremenu na koncert Ansambla Antiphonus, održanom 30. rujna u Velikoj koncertnoj dvorani HNK u Varaždinu, odazvao se znatan broj slušatelja. Desetoro pjevača i članovi ansambla - Silvio Richter, violina, Pavo Zajcice, violončelo, Krešimir Fabijanić, kornet, Edin Karamazov, arhilitnja i Pavao Mašić, čembalo i orgulje, u svim pod umjetničkim vodstvom dirigenta i pjevača Tomislava Fačinija, pripremili su vrlo zanimljiv program kojim je ovogodišnji festival zakoračio i u razdoblje neposredno prije doba baroka. Tako su nastup započeli izvedbom frottele u »Utto elie monedoro« renesansnog skladatelja Filipo Vranjanina, Filippa de Laureane, koju je transkribirao uvjedni hrvatski muzikolog dr. Elnid Stipčević. Nakon tih veselih tonova na programu su bila dva opuštenija madrigala Claudioj Monteverdija »Hor che il cielo« i »Zefiro torna«, od kojih su se pjevači osobito razigrali u drugom madrigalu veselog pastirskog ugođaja.

I hrvatski barokni skladatelj Ivan Luksičić dobro je već poznat na Varaždinskim baoknim večerima, a iz njegove zbirke »Sacrae cantiones«, objavnjene u Veneciji 1620. godine, Tomislav Fačini i njegovi vrsno uvježbani pjevači lijepih glasova izveli su tri moteta i to »Panis angelicus«, »Cantate et psallite« i »Quam pulchra es«, obrave bisere barokne vokalne ostavštine. Na kraju smo čuli izvedbu »Tractusa stella« iz prednika Zagrebačke katedrale, zapisa anonimnog autora iz 11. stoljeća koje je iz neumatske notacije još 1980-ih godina transkribirao muzikolog dr. Miho Demović. Treba istaći uigrano sviranje instrumentalista čija suzvučja su vračala u neka stara vremena, kao i pjevača čija je instrumentel dobro prezentirala glazbu. A ipak, nakon uvodnog ritmički pregnatnijeg ulomka - »Tractus stellae« obiluje pasažama koje donekle umrtvljuju ovu liturgijsku igru o tisu u kolektivc, Herodu, trojici kraljeva i betlehemskoj zvijezdi, što je u cjelini rezultiralo izvjesnim zasićenjem.

Festivalski nagradenici

Posljednji je bio koncert Varaždinskog komornog orkestra, održan 1. listopada u crkvi sv. Nikole, a umjetničko je vodstvo preuzeo u Varaždinu već dobro znani britanski čembalist i pijanist Richard Egarr. Koncertna majstorska, odlična američka glazbenika na baroknoj violini Mimi Mithcell dostojanstveno je uvela Händelov Concerto grosso u B-duru, op. 6, br. 7, a s njom kao vođom vrsno su interpretirane i dvije Sonate Heinricha Bacha (1615.-1692.), jednog od starijih izdanaka razgranate obitelji Bach, kao i prpošno i poletno interpretirani Mozartov Divertimento u F-duru, KV 138. U koncertu za čembalo i gudače u D-duru, BWV 1054 J. S. Bacha i u koncertu za klavir i gudače, KV 414 W. A. Mozarta iskazao je pak Richard Egarr takav vatromet uvjeti da je brojnu publiku namošta ostavio bez daha. U dobro poznatom Bachovom Koncertu svirao je skladatelj vrlo specifično i uvjerljivo, dok je Mozartovu glazbu, svirajući na fortepianu, obnovljenom originalnom instrumentu koji se čuva u Muzeju grada Varaždina - i koji je posebno vrijedno povijesno glazbalo - izveo s toliko spontanosti i muzikalnosti da su gromoglasni pljesak i povici bravo bili logična reakcija na doživljeno.

Allega, Egarrnova instrumentalna tehnika i vrsnoznost u okvirnim brzim stavcima allegru i dologettu, te pjevnost kantilene u srednjem stavku andanteuz, uz nadahnuo improvizirane kadence i savršenu usklađenost s gudačkim korpusom, pridionili su ukupnome dojmju iskonske glazbeničke uživanjaosti koja odlikuje samo najdaroitvijej umjetnike. Pa ako je festival barokne glazbe izvedbom Mozartove genijalne skladateljske misli već i zakoračio u nova područja, ponovljeno Bachov Adagio e piano spremar vratio nas je u svijet zvukovima koji upravo umjetnici poput Richarda Egarra tako odlično utjelovljuju, a kojemu su Varaždinske barokne večeri već 43. sezonu bile posvećene.

Treba na kraju istaći kako je sve izvođače i na 43. Varaždinskim baroknim večerima pratio stručni festivalski žiri, koji je djelovao u sastavu: dr. sc. Zdenka Weber, predsjedica, prof. Nataša Maričić i prof. Predrag Santeek. Žiri je tradicionalno festivalsku nagradu »Ivan Luksičić«, koja se dodjeljuje za najviši izvođački doseg amatsbala, dodijelio ansamblu Musica antiqua russica iz St. Petersburga, dok je nagrada »Iurica Murai«, koja se dodjeljuje za najbolju interpretaciju, ravnoopravno pripala es aequo Dmitriju Sinkovskom, barokna violina te Richardu Eggaru, čembalo, fortepiano.

Znanstveni skup o Janu Křtitelu Vanhalu

Otkako je 1980-ih godina ugledni hrvatski muzikolog, akademik Lovro Županović (1925.–2004.) svojim znanstvenim istraživanjima u Varaždinu uveo u optjecaj pojam »Varaždinskog skladateljskog kruga« s imenima Ivana Wernera, Leopolda Ebnera i Jana Křtítela Vanhala, posebno je češki skladatelj Váňhal izmistrigirao svjetsku muzikološku javnost. Naime, pronalazežem Vanhahalovih djela u varaždinskom urušlinskom samostanu i vezom koji je imao s grofovskom obitelji Erdődy prenosi se podatak, a u svojim ga djelima navode i inozemni muzikolozi, da je Vanhál 1760-ih godina boravio i skladao u Varaždinu. Iako postoje i skeptici koji dvoje o tom podatku, budući da osim pronađenih rukopisa nisu u arhivima obitelji Erdődy došli pronađeni dokazi koji bi nedvosmisleno potvrdili taj Vanhhalov boravak u Varaždinu, s ovim ga se gradom kontinuirano povezuje. Većer je u povodu 200. obljetnice Vanhhalove smrti, u sklopu 43. Varaždinskih baroknih večeri Zavod za znanstveni rad HAZU u Varaždinu organizirao znanstveni skup posvećen ovom uglednom češkom skladatelju. Kako su se odzvali i inozemni znanstvenici, Međunarodni znanstveni skup »Skladatelj Jan Křtitel Vanhál (1739.–1813.) život i djelo« održan je varaždinskoj Glazbenoj školi 30. rujna 2013.

Skup je svojim izlaganjem o Beču u 18. stoljeću, dakle o vremenu u kojemu je živio Jan Křtítel Vanhál, otvorila muzikolojinja dr. sc. Zdenka Weber, što je ujedno poslužilo kao povijesni okvir na koji su se nadovezala istraživanja specifičnih i pojedinačnih tema. Tako je muzikolojinja dr. sc. Michaela Freemanova izvijestila je o glazbenoj zbirci Braće Ivanovica, kao primjeru čeških zbirki u kojima su bila zastupljena Vanhhalova djela, posebno simfonije po kojima je još za života bio poznat diljem Europe; novozelandski muzikolog prof. dr. Allan Bradley prikazao je detaljno referu i kronologiju Vanhahalovih solističkih koncerata; akademik Stanislav Tuksar stellerirao je o Vanhahalovim skladbama u hrvatskim glazbenim kolekcijama; prof. Dada Ruža predstavila je svoja najnovija istraživanja o Vanhálu u Hrvatskoj. Zbog odsutnosti autora pročitan je referat dr. sc. Vjere Katalinić o glazbenim migracijama i kulturnom transferu na primjeru Vanhala i nekih njegovih suvremenika, te pismo možda najbolje poznavatelja Vanhhalova opusa, američkog znanstvenika Paula Bryuna, koji je za boravka u Varaždinu 1970. godine temeljito upoznao Vanhhalovu ostavštinu u urušlinskom samostanu.

U svakom slučaju, znanstveni je skup bio vrlo zanimljiv i poticajan, a kad varaždinski Zavod za znanstveni rad HAZU objavi rezultate tih znanstvenih istraživanja, zacijelo će to biti vrijedan prinosi u mozaiku od sada poznatih podataka o ovom značajnom skladatelju. Jer, po relevantnim mišljenjima i po svojoj poznatosti za života, Jan Křtítel Vanhál već danas ulazi u onaj ugledni »drugi red« bečkih skladatelja - odmah iza Mozart i Haydna - koji su svojim skladbama oplemenivali svakodnevicu europske glazbe 18. stoljeća.

Istog je dana (30. rujna) u velikoj koncertnoj dvorani Glazbene škole u Varaždinu bio održan i koncert komorne glazbe Ivana Křstítelja Vanhala, kako glasi hrvatska inačica skladateljeva imena. Nastupio je Barokni ansmbli Aestas musica (Ano Lice, sopran, Andreas Helm i Petra Labazan, oboe, Adrian Butterfield i Andrea Nikolić, violine, Ivan Jakšković, viola, Nika Zlatarić, violončelo i Anne Marie Dragotis, čembalo). Ansambli osnovan u okviru Međunarodne teljne škole barokne glazbe i plesa »Aestas musica«, koja se od 1999. održava u Varaždinu, djeluje pod umjetničkim vodstvom oboista Andreas Helma i kao sastav koji njeguje baroknu interpretaciju postizre rezultate i na međunarodnom planu. U svakom slučaju, tako vrsni glazbenički pokazali su se i kao vrlo precizni i pouzdani prenositelji Vanhhalovih komorno-glazbenih misli čija je maštovitost velika a skladateljsko-tehnička razina znatna.

Muzikalna mladež varaždinske Glazbene škole

Tradicionalno se na kraju Baroknih večeri održava i koncert udruga Glazbene škole u Varaždinu s izvođenjem djela baroknih skladatelja i uz pratnju Varaždinskoga komornog orkestra. Ove je godine koncert održan 2. listopada u Katedrali, a bio je posvećen 100. obljetnici rođenja prof. Marijana Zuber, jednog od najuglednijih varaždinskih glazbenih pedagoga koji je bio direktor škole od 1956. do 1974. godine. Za Varaždin je prof. Zuber već legenda, jer kada je onodio Dječji zbor Glazbene škole bio je jedan od najboljih takvih pjevačkih zborova u bivšoj Jugoslaviji, koji je uz nastupe i snimanja u zemlji gostovao i u Mađarskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj i SAD-u. Osim toga, prof. Zuber bio je s maestroom Vladimirom Kranjčevićem i akademikom Juricom Murajem utemeljitelj Varaždinskih baroknih večeri 1971. godine, a i inače se isticao kao »dobra ruka« glazbenoga Varaždina.

Profesori Glazbene škole u Varaždinu doista su stručno pripremili svoje učenike za nastup. U gotovo dvosatnom programu izmjenjivali su se pojedini stavci solističkih koncerata J. S. Bacha, G. Ph. Telemanna, A. Vivaldija i C. Ph. E. Bacha, a pjevali svačie dionice čuli smo u djelima G. F. Händela, A. Scarlattia i G. B. Pergolesija, a na kraju sa stavcima iz Mise u C-duru, W-XIX C7 J. K. Vanhala sa solistima i u izvođenju Mješovitog zbora G5 koji već niz godina uspješno vodi dirigentica prof. Dada Ruža. Tako su završni barokni zvuci pripali najmladim naraštajima, a Varaždinske barokne večeri i njihov umjetnički ravnatelj red. prof. Davor Bobić i ravnatelj Concertnog ureda Raymond Rojnik već su objavili program idućeg festivala 2014. godine, kada će država-partner biti Republika Italija.

Predstavljena nova vrijedna izdanja

U okvirju Varaždinskih baroknih večeri tradicionalno se organiziraju i brojna popratna događanja. Ove je godine posebno bilo važno - predstavljanje monografije o Rudolfo Klepaču autorice Bosiljke Perić Kempf, održano 27. rujna i predstavjanje albuma kompaktnih ploča varaždinske izdavačke tvrtke »Aulos«, s djelima Leopolda Ebnera, održano 2. listopada.

Povjesničarka glazbe Bosiljka Perić Kempf već je poznata po monografijama uglednih hrvatskih glazbenika. Njezina knjiga o Rudolfu Klepaču, jednom od najslavnijih svjetskih fagotista u 20. stoljeću, koji je uz iznimno solističku karijeru ostvario i zapaženu pedagošku djelatnost kao profesor fagota na Mozartovu u Salzburgu, svakako je značajno izdanje koje svjedochi